

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

na období **2017 – 2019**

Krkonošské gymnázium a SOŠ pracoviště Hostinné

Zpracovala: Mgr. Doubrava Dřížhalová - školní metodička prevence

Úvod

Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům sociálně patologických jevů, případně minimalizovat jejich negativní dopad, včetně dalšího šíření.

Nespecifická primární prevence představuje základ a nosný prvek celého systému prevence, jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jednotlivce. Existovaly by i za absence sociálně patologických jevů.

Specifická primární prevence je realizována v rámci podpůrných programů pro rizikové skupiny, pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami jako prevence před exkluzí. Součástí specifické primární prevence jsou Standardy specifické primární prevence, které jsou cestou ke zkvalitnění preventivních aktivit.

Charakteristika školy

Město Hostinné se nachází přibližně 18 km západně od okresního města Trutnov. V jeho bezprostředním okolí se vypínají malebné kopce krkonošského podhůří. Leží na soutoku řeky Labe s říčkou Čistá v nadmořské výšce 350m. V současné době má kolem 5000 obyvatel.

Komplex školy se skládá ze zrekonstruované historické budovy a nové přístavby v centru města. V historické budově je 13 učeben vybavených didaktickou technikou a interaktivními tabulemi. Většina z nich slouží zároveň jako odborné učebny. Pro besedy a přednášky se využívá společenská místnost. V přízemí budovy je zřízena školní knihovna a nová jazyková učebna. V přístavbě je sportovní hala s horolezeckou stěnou, gymnastickým sálem a posilovnou.

Ve škole studuje 197 žáků. Pedagogický sbor má 14 pedagogů.

Naše škola se profilovala spíše humanitním směrem (humanitní předměty - dějepis, základy společenských věd, psychologie, sociologie, speciální pedagogika, sociální politika i cizí jazyky). Byla posílena výuka výpočetní techniky.

Preventivní aktivity vychází a jsou v souladu s níže uvedenými dokumenty

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů**
- Zákon 379/2015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami
- Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Dokument MŠMT ČR Č.j.: 25884/2003-

24 o spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané - uvedeno ve Věstníku MŠMT č. 11/2003.

- Vyhláška č. 197/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012
- Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení č.j. 20 006/2007-51
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení – č.j. MŠMT- 28 275/2000 – 22
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance – č.j. 14423/99 – 22

Všechny uvedené dokumenty jsou k dispozici k prostudování na internetových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy www.msmt.cz.

- Školní řád Gymnázia a SOŠ Hostinné
- Školní vzdělávací program Gymnázia a SOŠ Hostinné

Tým prevence sociálně patologických jevů na škole

ředitel školy Mgr. Martin Vlášek

zástupkyně ředitele školy Mgr. Zuzana Kočová

metodička prevence sociálně patologických jevů Mgr. Doubrava Dřížhalová

výchovná poradkyně Mgr. Radka Špašková

garantka kulturních aktivit Mgr. Jolana Fišarová

garant sportovních aktivit Mgr. David Koblasa

Mgr. Miroslava Maternová, Mgr. Michaela Mědílková

Stav školy z hlediska patologických jevů

kouření

záškoláctví

ojedinělé formy agrese

tolerance k lehkým drogám ze strany studentů (viz průzkum RIAPS)

ojedinělé projevy kriminality a delikvence

virtuální drogy (počítače, televize a video)

patologického hráčství (gambling) – zatím neřešeno – nebezpečí – přítomnost heren ve městě

Cíle projektu zaměřené na:

a) žáky (snižování absence, zlepšení sociální komunikace, snížení možností poptávky po lehkých drogách, rozvoj osobnosti žáků, sebepoznání, zvládnání stresu)

b) zákonné zástupce (rozvíjet spolupráci, pravidelně informovat)

c) pedagogy (pokračovat v nastavení týmové spolupráce, podporovat vzdělávání v oblasti primární prevence)

Partneři vytypovaní ke spolupráci:

- Společně k bezpečí Orlickoúvaly nad Vltavou, RIAPS Trutnov

- pedagogicko-psychologická poradna Trutnov

- PhDr. Luboš Toman psycholog

- policie ČR oddělení Hostinné

- rodiče žáků a žákyň

Plán prevence pro školní rok 2017/2019 pro jednotlivé cílové skupiny:

Program vychází ze závěrů hodnocení minimálního preventivního programu loňského školního roku. Vzniká na základě zkušeností předešlých let.

ŽÁCI

1. Zorganizovat adaptační kurzy pro primu gymnázia, první ročník sociální péče a kvintu.
2. Uspořádat besedy s drogovou problematikou pro ročníky gymnázia a sociální péče. Pro **primu** na téma „zdraví, nemoc, závislosti, drogy“!; **sekundu** „životní styl, riskování, životní hodnoty“; **tercií** „právní vědomí, bude mi 15 let, mezilidské

vztahy"; **kvartu** „je mi 15 let a mám občanku, právní vědomí a trestní odpovědnost“.

První ročník sociální péče základní program drogové prevence, pro ostatní ročníky besedu na téma zdravý životní styl.

3. Předávání aktuálních informací žákům, prostřednictvím nástěnky.
4. Propagace a podpora zdravého životního stylu – aktuálně v rámci jednotlivých předmětů.
5. Přednášky na aktuální téma.
6. Charitativní sbírky (Světluška, Bílá pastelka, Český den proti rakovině, Potravinová sbírka, Krabice od bot...).
7. Exkurze, výlety, návštěvy kulturních akcí, maturitní ples.
8. Diagnostika třídy v případě výskytu problému.
9. Spolupráce s Policií ČR.
10. Podpora zájmových volnočasových aktivit žáků.
11. Pravidelné třídnické hodiny především žáků nižších ročníků.

ZÁKONNÍ ZÁSTUPCI

1. Průběžné informace o preventivních aktivitách poskytované třídním učitelem na třídních schůzkách.
2. Školní metodička prevence uspořádá v případě zájmu pro rodiče žáků přednášku.
3. Nabídka možnosti konzultace o této problematice.
4. Zprostředkování pomoci.

PEDAGOGOVÉ

1. Kladení důrazu na důsledné dodržování školního řádu.
2. Pozitivní přístup k žákům.
3. Osobní příklad.
4. Informovat kolegy o možnostech vzdělávání v problematice primární prevence.
5. Dodržovat postupy při řešení případů z oblasti sociálně patologických jevů.

ŠKOLNÍ METODIČKA SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ

1. Spolupráce s RIAPS v Trutnově, s koordinátorkou PPP Trutnov a PhDr. Lubošem Tomanem.
2. Pravidelná účast na komisi prevence kriminality města Hostinné.
3. Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
4. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).

5. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v Pedagogicko-psychologické poradně Trutnov a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
8. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
9. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.
10. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
11. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
12. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).
13. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
14. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
15. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

Sportovní aktivity školy

Gymnázia a SOŠ Hostinné nabízí žákům pestrou škálu pohybových aktivit. Vedle dvou hodin tělesné výchovy týdně mají žáci možnost navštěvovat **sportovní hry ve florbale, fotbale a basketbale**. Tradičně se účastní postupových soutěží AŠSK základních a středních škol, kde soupeře převyšují především v okrskových kolech, v okresních finále sbírají především cenné úspěchy ale hlavně zkušenosti.

Dále Gymnázium a SOŠ pořádá **sportovní kurzy**. Pro třídy sekundu, kvintu a 1. S týdenní lyžařský kurz, pro tercii **kurz tábornický**, zdatnost sexty a 2.S testuje **cyklo-turistický kurz** a konečně v septimě a 3.S mají žáci možnost sjet při **vodáckém výcviku** Vltavu.

Pro pohybové aktivity škola využívá velkou tělocvičnu, malou tělocvičnu a gymnastický sál. Ve sportovním komplexu je k dispozici také dobře vybavená posilovna. Celodenně je žákům zpřístupněno městské víceúčelové sportovní hřiště. Spolupráce s městem je v této oblasti výborná.

Metody a formy jakými budou dílčí aktivity řešeny

- přednášky
- besedy
- semináře
- informační systém – nástěnka v 1. patře, webové stránky školy
- nadační sbírky
- exkurze

Získané kompetence

- žák umí popsat rizikový jev
- žák umí rozpoznat rizikovou situaci
- žák ví na koho se se svým problémem obrátit

Vypracovala: Mgr. Doubrava Dřížhalová

Schválil: Mgr. Martin Vlášek

Příloha č. 1

Adresář organizací spolupracujících se školou v oblasti primární prevence:

Společně k bezpečí – Orlík nad Vltavou

Staré sedlo 92, Orlík nad Vltavou

tel.: 774 709 773

e-mail: info@spolecnekbezpeci.cz

URL: www.spolecnekbezpeci.cz

Mgr. Martina Grohmanová

Kontaktní centrum a terénní služby - RIAPS Trutnov

Náchodská 359, 541 01 Trutnov

tel.: 499 814 890,

fax: 499 811 356

e-mail: harm.reduction@seznam.cz

Mgr. Ondřej Čalovka - vedoucí služby, adiktolog

Mgr. Olga Trunečková - sociální pracovníce

mobil na terénní pracovníky: 731 441 269

Pedagogicko psychologická poradna Trutnov

Horská 5, Trutnov – Střední Předměstí, 541 01

e-mail: info@ppptrutnov.cz

Jaromíra Celbová – sociální pracovníce 499 813 080

Mgr. Ivana Skalková – vedoucí pracoviště 605 448 327

Speciálně pedagogické centrum Turnov

Sobotecká 242 Turnov 511 01

Mgr. Alena Malinová, krajský koordinátor pro děti s PAS, speciální pedagog – zejména děti s PAS –
telefon 481 312 140

e-mail: spc.turnov@centrum.cz

Biskupství královéhradecké

Adresa: Biskupství královéhradecké, Katechetické a pedagogické centrum, Velké náměstí
35, 500 01 Hradec Králové

Telefon.: 495 063 420, 737 215 335

e-mail: kc@diecezechk.cz

<http://kc.diecezechk.cz> -hlavní stránka centra

<http://www.diecezechk.cz/skoly> -informace pro školy (i o projektu OD)

Adra -poradna pro oběti násilí a trestné činnosti

Adresa: Tř. E. Beneše 575, Hradec Králové 12, 500 12

Typ služby: sociální poradenství

Telefon: 606824104

e-mail: pyramidahk@adra.cz

www.adra.cz

Středisko výchovné péče DOMINO

Adresa: M. Horákové 504, Hradec Králové 6, 500 06

Kontaktní osoba: Mgr. Vratislav Holeček - vedoucí SVP, Michaela Hochmanová - sociální
pracovnice

Typ služby: Projekt „Bezpečná třída“ nabízí pomoc v prevenci i řešení závažných
problémů ve vztazích mezi spolužáky.

Telefon: 495 407 405, 603 214 240

e-mail: svp.domino@volny.cz

www.svp-domino.cz

Sdružení Linka bezpečí

Adresa: Ústavní 91/95, 181 21 Praha 8- Bohnice

Kontaktní osoba: Mgr. MgA. Vendula Kodetová

Typ služby: Linka bezpečí

Linka vzkaz domů -linky krizové intervence pro děti a mladistvé.

Rodičovská linka -telefonická krizová intervence a poradenství především rodičům,
prarodičům a ostatním členům rodiny z celé České republiky.

Organizace nabízí ke stažení publikaci „Děti a jejich problémy II.“, která se týká prevence

patologických jevů. <http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=239>

Můžete si také stáhnout odborný časopis Linky bezpečí na adrese:

<http://www.linkabezpeci.cz/webmagazine/archive.asp?idk=238>

Telefon: 266727923, 606708548

e-mail: v.kodetova@linkabezpeci.cz

www.linkabezpeci.cz

Policie České republiky Obvodní oddělení Hostinné

adresa: Horská 520, 543 71 Hostinné

telefon: 974 539 711

fax: 974 539 711

e-mail: tuoophost@mvcz.cz

[www stránky](#)

Policie České republiky Okresní ředitelství Trutnov Roty Nazdar 497, 541 11

Trutnov Telefon: ústředna 974 539 111 E-mail: ortu@mvcz.cz *Preventivně informační skupina* nrap. Udo Ertner tel.: 974 539 207 - tisk, prevence prap. Jiří Prouza tel.: 974 539 207 - tisk, prevence Fax: 974 539 108 e-mail: tupis@mvcz.cz
<http://www.policie.cz/or-trutnov.aspx>

Příloha č. 2

Doporučení pro učitele - Co dělat v případě výskytu rizikového chování studentů

Veškeré kroky činíme za přítomnosti druhého pedagogického pracovníka.

1. TABÁKOVÉ VÝROBKY v prostorách školy

- odebrat a zabránit konzumaci
- provést zápis s vyjádřením studenta
- informovat: metodika prevence, zákonného zástupce studenta
- vyvodit sankce stanovené školním řádem

2. ALKOHOL v prostorách školy

Konzumace alkoholu ve škole:

- odebrat a zabránit další konzumaci
- akutní nebezpečí: zajistit nezbytnou pomoc - lékařská služba 1. pomoci
- pokud není stav akutní: provést zápis s vyjádřením studenta (odkud má alkohol)
- informovat: vedení školy, metodika prevence, zákonného zástupce
- pokud není student schopný pokračovat ve výuce: ihned škola vyrozumí zákonného zástupce- odvézt domů
- pokud není zákonný nezletilého žáka zástupce dostupný: vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí a vyčká jeho pokynů
- nutné vyvodit sankce školním řádem
- protiprávní je i navádění mladších 18 let ke konzumaci
- sepsat zápis s vyjádřením studenta

Nález alkoholu ve škole:

- uvědomit vedení školy
- nález uložit u vedení školy: usvědčující důkaz
- sepsat stručný záznam (informace ŠMP)

Zadržení alkoholu u studenta:

- sepsat stručný záznam s vyjádřením žáka (datum, místo a čas, podpis studenta, u kterého byl alkohol nalezen nebo který ho našel), pokud žák odmítne podepsat, uvede se tato skutečnost do zápisu
- zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupkyně
- o nález vyrozumí zákonného zástupce žáka
- informace ŠMP
- při opakovaném nález poskytnout informace orgánu sociálně právní ochrany dítěte

3. OPL (omamné a psychotropní látky) v prostorách školy

Konzumace OPL ve škole:

- zabránit konzumaci, odebrat látku žákovi
- pokud je žák ohrožen na zdraví nebo životě - volat lékařskou službu 1. pomoci
- pokud není žák ohrožen, provedeme zápis s vyjádřením žáka, uvědomíme vedení školy
- pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování nebo není schopný dbát pokynů zaměstnanců školy, ihned vyrozumíme zákonného zástupce, aby žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole
- pokud není zákonný zástupce nezletilého žáka dostupný, vyrozumí škola OSPOD a vyčká jeho pokynů
- z konzumace OPL ve škole je nutné vyvodit sankce dle školního řádu
- obdobný je postup, pokud žák přijde do školy již intoxikován

Distribuce OPL je vždy protiprávním jednáním, množství OPL není rozhodující

- přechovávání OPL je také vždy protiprávním jednáním (na množství OPL závisí, zda toto jednání bude kvalifikováno jako přestupek nebo trestný čin, ale nemusí mít vliv na kázeňský postih dle školního řádu)
- pokud má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR (jedná se o podezření ze spáchání trestného činu)
- pokud se jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany

Nález OPL ve škole:

A. nález OPL v prostorách školy:

- látku nepodrobujeme testování
- uvědomíme vedení školy
- za přítomnosti dalšího pracovníka školy vložíme látku do obálky, napíšeme datum, čas, místo nálezu, obálku přelepíme, přelep, opatříme razítkem školy a svým podpisem a uschováme do školního trezoru
- o nálezu vyrozumíme Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky

B. zadržení látky u studenta, kterou považujeme za OPL:

- látku nepodrobujeme testování
- uvědomíme vedení školy

- za přítomnosti dalšího pracovníka školy vložíme látku do obálky, napíšeme datum, čas, místo nálezu, obálku přelepíme, přelep, opatříme razítkem školy a svým podpisem a uschováme do školního trezoru
- za přítomnosti člena vedení školy sepíšeme stručný záznam s vyjádřením žáka, datum, místo a čas nálezu, podpis žáka, pokud to odmítá, uvedeme tuto skutečnost do zápisu
- o nálezu vyrozumíme Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce
- pokud byla látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předáme látku výše uvedeným postupem přivolanému lékaři, další postup nutný k identifikaci látky zajistí Policie ČR

C. podezření, že některý ze žáků má nějakou OPL u sebe:

- jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, proto toto šetření spadá do kompetence Policie ČR
- bezodkladně vyrozumíme Policii ČR, zkonzultujeme s ní postup a informujeme zákonného zástupce nezletilého žáka
- žáka izolujeme od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné mít ho pod dohledem, **v žádném případě neprovádíme osobní prohlídku ani prohlídku jeho věcí**

Příloha č.3

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným, nebo pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, šfouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

POZN: (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť konflikty v době adaptace nových žáků nejsou vzácností!)

Rodiče žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechce jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztrácí chuť k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma;
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Příloha č. 4

Doporučení pro učitele - Metody řešení šikanování

(1) Odhalení šikany bývá někdy velmi obtížné i pro zkušeného pedagoga. Nezávažnější negativní roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků. Strach vytváří obvykle prostředí "solidarity" agresorů i postižených.

(2) Pro vyšetřování šikany lze doporučit strategii prováděnou v těchto pěti krocích:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

(3) Při výbuchu brutálního skupinového násilí vůči oběti, tzv. "školního lynčování" je nutný následující postup:

1. Překonání šoku pedagoga a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogů na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

Účastní-li se šikanování většina problémové skupiny, nebo jsou-li normy agresorů skupinou akceptovány, doporučuje se, aby šetření vedl odborník-specialista na problematiku šikanování (z pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, diagnostického ústavu, krizového centra apod.)

Příloha č. 5

CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept Příloha č. 7 <i>Název: Kyberšikana a další formy kybernetické agrese</i> <i>Autor: Kamil Kopecký, René Szotkowski (Centrum PRVoK PdF UP Olomouc)</i>	
Typ rizikového chování	<p>Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).</p> <p>Ačkoli je kyberšikana zpravidla definována jako činnost záměrná, může vzniknout i nezáměrně – např. jako nevhodný vtip, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.</p> <p>Kyberšikana je často zaměňována s tzv. on-line obtěžováním. Termínem on-line obtěžování označujeme jednorázové útoky, jejichž dopad je pouze dočasný. „Opravdová“ kyberšikana musí splňovat zejména kritéria opakovanosti, musí být dlouhodobá a musí být vnímána jako ubližující. Oběť se pak nedokáže útokům účinně bránit, existuje mocenská nerovnováha.</p>
Východiska	<p>A. Rozdíly mezi tradiční šikanou a kyberšikanou</p> <p>Kyberšikana má svá specifika, která ji od tradiční psychické či fyzické šikany odlišují.</p> <p><i>Dosah kyberšikany a velikost publika</i></p> <p>Oproti formám klasické šikany, která probíhá „tváří v tvář“, má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, který zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je maximálně několik desítek lidí. V prostředí internetu je svědkem (ale i útočníkem) klidně i několik desítek tisíc lidí. Ti všichni se do kyberšikany mohou zapojit a stát se agresory, případně se zapojit do rozšiřování kyberšikany mezi další uživatele internetu.</p> <p><i>Místo útoku</i></p> <p>Zatímco u tradiční šikany lze předpokládat, kdy a kde k útoku dojde (např. ve škole, na hřišti, po cestě ze školy), v případě kyberšikany může agresor provést útok kdykoli a kdekoli. V zásadě tedy není nutná přítomnost agresora a oběti na stejném místě (Krejčí, 2010; Ministerstvo školství, 2009).</p> <p><i>Anonymita</i></p> <p>Pachatel kyberšikany může být anonymní, skrytý za přezdívkou nebo jiným neurčitým identifikátorem, oběť tak často není schopna agresora identifikovat. Ačkoli je identifikace anonymního pachatele kyberšikany poměrně složitá, výzkum projektu Minimalizace šikany prokázal, že v 78 % případů kyberšikany byla totožnost útočníka zjištěna – 51 % agresorů bylo ze stejné třídy jako oběť, 27 % pachatelů bylo ze stejné</p>

školy jako oběť, pouze z jiné třídy (Krejčí, 2010; Udatná, 2008).

V některých případech pachatelé anonymní nejsou, zvláště tehdy, pokud kyberšikana probíhá nejprve v uzavřené skupině v prostředí sociální sítě – zde není nutné identitu maskovat, pachatelé vystupují pod skutečnými jmény a příjmeními. V této fázi oběť o počáteční kyberšikaně nemusí vědět, dozvídá se o ní teprve, když množství diskutérů výrazně vzroste nebo když se skupina stane veřejnou. V případě anonymního i neanonymního útoku pachatel často nevnímá dopad svého jednání, nevidí přímou reakci oběti na útok a intenzitu útoku není schopen vyhodnotit. Jeho útok má pak větší dopad, než původně předpokládal. Anonymní útok je v podstatě odosobněný – je doprovázený disinhibičním efektem (Kovářová & Kopecký, 2012; Suler, 2004; Udris, 2014), který ke kyberšikaně přispívá.

Čas

Kyberšikana jako taková může probíhat neustále. Samotný útok na oběť lze provést kdykoli – jak v době školní výuky, tak o přestávkách, mimo školní vyučování, o víkendu, v libovolnou denní či noční dobu. Limitována není ani samotná příprava kyberšikany, pachatel má k dispozici libovolné množství času a může si svůj útok promyslet (např. vytvořit z fotografie dehonestující, urážlivou koláž, kterou bude dále rozšiřovat mezi on-line uživatele).

Protože kyberšikana probíhá zejména v prostředí internetu, útok se šíří daleko rychleji než u běžné šikany. Během několika minut může být dehonestující materiál rozšířen mezi stovky či tisíce uživatelů a může dosáhnout až hranice virálního šíření. Pokud se urážlivý materiál (např. fotografie) stane virální, nelze ji v zásadě z internetu odstranit – šíří se internetem jako virus (odtud termín virální šíření). V řadě případů rovněž vzniká časová prodleva mezi vytvořením dehonestujícího obsahu a okamžikem, kdy se o kyberšikaně dozví samotná oběť. Žáci např. o svém spolužákově založí veřejnou diskusní skupinu, ve které vyhlédnutou oběť dehonestují, urážejí, pomlouvají, sdílejí její fotografie či videa apod. Oběť se o diskusní skupině dozví s časovým odstupem – např. po několika dnech i týdnech. V té době se již do kyberšikany může zapojit velké množství uživatelů.

Proměna agresora a oběti

Anonymita virtuálního prostředí smazává rozdíly mezi lidmi – ať už jde o věk, pohlaví, sociální postavení, fyzické dispozice, početní převahu či např. odvahu útočit. A jak dokazují výsledky výzkumu kyberšikany z posledních let, pachatelé kyberšikany se často stávají i samotné oběti, které např. na prožité příkoří nepřiměřeně reagují (Kopecký, Szotkowski, & Krejčí, 2015). Pachatel, který chce kyberšikanu provádět, může disponovat pouze základními dovednostmi v oblasti IT gramotnosti (většina služeb je natolik intuitivní, že pokročilé znalosti nejsou nutné).

Rozdílné způsoby řešení kyberšikany a šikany

Při řešení kyberšikany nastává řada situací, které jsou řešitelné hůře, než je tomu u tradičních forem šikany.

U kyberšikany je obtížné:

- a) **zajistit rychlou ochranu oběti** (např. odstranit diskusní skupinu či profil, ve kterém ke kyberšikaně dochází, zajistit odstranění dehonestujících materiálů z internetu a zastavit tak další šíření kyberšikany atd.),
- b) **zajistit dostatečný počet svědků** (u kyberšikany často chybí svědci, publikum je značně anonymní a nelze identifikovat, kdo má o kyberšikaně informace),
- c) **vystopovat útočníka** (u tradiční šikany útočníka známe, u kyberšikany však útočník často vystupuje pouze pod přezdívkou, využívá falešné profily atd.),
- d) **rozpoznat, kdy jde o kyberšikanu a kdy ne** (žáci často nerozpoznají hranice kyberšikany a neví, jak se s ní vypořádat, neví, koho kontaktovat, jak postupovat, jaké kroky podniknout).

B. Základní formy kyberšikany a příbuzné fenomény

Kyberšikana mnohdy začíná jako tradiční šikana (psychická nebo fyzická), případně je jejím doprovodným jevem. Může však existovat zcela nezávisle na tradiční šikaně.

Mezi základní formy kyberšikany z pohledu propojení útočníků a obětí patří:

1. Kyberšikana přímá

U přímé kyberšikany agresor útočí na oběť přímo, bezprostředně, začne např. dehonestovat oběť, založí o ní falešný profil, zveřejnění její fotografie či video apod.

2. Kyberšikana nepřímá (kyberšikana v zastoupení, tzv. cyberbullying-by-proxy)

U nepřímé kyberšikany agresor k útoku využívá jinou osobu, která často neví o tom, že se stala nástrojem útoku – např. pomsty. Typický příklad představuje situace, kdy útočník pronikne na účet oběti (např. účet na sociální síti), prostřednictvím tohoto účtu začne dehonestovat ostatní uživatele, kteří začnou reagovat a mstít se za on-line urážky právě majiteli účtu, ze kterého byly dehonestující zprávy odeslány. Majitel účtu se o tomto dozví až s časovou prodlevou.

V případě obou forem kyberšikany může pachatel využívat jak své vlastní identity, tak i identity falešné.

Kyberšikanu lze dále rozdělit podle toho, zda je do ní aktivně zapojeno publikum, nebo zda probíhá v soukromí bez přítomnosti publika.

Mezi základní formy tedy patří:

1. Kyberšikana s přítomností publika (veřejná)

Jde o kyberšikanu, jejíž podstatou je rozšířit informace o oběti mezi velké množství uživatelů. Do této kategorie lze zařadit publikování ponižujících záznamů oběti, krádeže identity, verbální formy kyberšikany (dehonestování, urážení, provokování) apod. Přítomnost

	<p>publika je základní obligatorní součástí kyberšikany. Komunikace probíhá prostřednictvím veřejných komunikačních kanálů.</p> <p>2. Kyberšikana bez přítomnosti publika (soukromá) Jde o kyberšikanu, ve které zpravidla komunikuje pouze pachatel a oběť, přičemž jejich komunikace je soukromá, bez přítomnosti publika. V rámci této formy kyberšikany často dochází k výměně intimních materiálů – ať již dobrovolně, nebo pod nátlakem. Do této kategorie lze zařadit kyberšikanu ve formě vydírání či vyhrožování. Komunikace probíhá prostřednictvím soukromých komunikačních kanálů – soukromého chatu v rámci sociálních sítí, instant messengerů a VoIP komunikátorů (Skype), případně prostřednictvím SMS/MMS. Projevy kyberšikany (např. dehonestování, provokování, vyhrožování, vydírání v on-line prostředí atd.) se mohou vyskytovat ve formě jednorázového útoku (tzv. nepravá kyberšikana, kyberobtěžování, kyberagrese apod.) nebo dlouhodobého útoku se vzrůstající intenzitou (tzv. pravá kyberšikana). Mezi nejznámější projevy/formy kyberšikany (Kopecký, Szotkowski, & Krejčí, 2014a; Krejčí, 2010; Willard, 2007b) patří především útoky využívající fotografií, videozáznamů, audiozáznamů, ale také běžné verbální formy útoků.</p> <p>Mezi kyberšikanu řadíme projevy tradiční psychické šikany posílené využitím ICT, například: <i>Dehonestování (ponižování, nadávání, urážení) v on-line prostředí.</i> <i>Vyhrožování a zastrasování v on-line prostředí.</i> <i>Vydírání v on-line prostředí.</i> <i>Očerňování (pomlouvání) v on-line prostředí.</i></p> <p>Mezi typické formy kyberšikany také patří: <i>Publikování ponižujících videozáznamů, audiozáznamů nebo fotografií</i> <i>Ponižování a pomlouvání (denigration)</i> <i>Krádež identity (impersonation) a její zneužití</i> <i>Ztrapňování pomocí falešných profilů</i> <i>Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (flaming/bashing)</i> <i>Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (trickery/outing)</i> <i>Vyloučení z virtuální komunity (exclusion)</i> <i>Obtěžování (harassment)</i> <i>Specifické formy kyberšikany spojené s hraním on-line her</i> <i>Happy slapping (v překladu „zábavné fackování“)</i> <i>Kyberstalking (pronásledování ve spojení s využitím informačních komunikačních technologií)</i> <i>Webcam trolling (zneužívání webkamer pro manipulaci uživatelů internetu prostřednictvím podvržených videozáznamů)</i></p>
Rizikové a protektivní faktory	<p>Rizikové faktory V oblasti prevence kyberšikany lze využít modifikované klasifikace rizikových faktorů podle Offorda a Bennetta (2002):</p> <p>1. Individuální faktory (např. pohlaví, temperament, vyhledávání vzrušení, poruchy emocionality, impulsivita (překotné zveřejňování elektronického obsahu bez domýšlení důsledků), úzkostnost, deprese (kombinace kyberšikany a deprese může vést k sebepoškozování či suicidnímu chování), deficity v sociálních dovednostech, hostilita a</p>

	<p>agrese, násilí, nízké sebevědomí a sebehodnocení (osoby s nízkým sebevědomím mohou více využívat on-line prostředí), negativní životní události a traumatické zážitky, selhání ve škole (může souviset s kyberšikanou učitele jako motiv pomsty), problémy se zákonem).</p> <p>2. Rodinné faktory (např. dysfunkce v rodině, pevnost vazby nebo pouta mezi rodičem a dospívajícím, nedostatek rodičovského dohledu, slabá rodičovská podpora, nedostatečný zájem a kontrola rodičů (např. neexistence pravidel používání IT nástrojů v rodině), nedůsledná výchova (nezdravá podpora chování dítěte i v situacích, kdy je dítě agresorem v rámci kyberšikany), chudoba a nezaměstnanost v rodině, hrubost a konflikty v rodině (přenášení nevhodných vzorců chování do komunikace s okolím)).</p> <p>3. Vrstevnické vztahy (např. šikana, dysfunkční vztahy s vrstevníky, vrstevnický tlak (tlak skupiny může akcelarovat nežádoucí projevy chování v kyberprostoru), členství ve skupině s rizikovým chováním či pozitivními postoji k němu (např. v nenávislných skupinách v on-line prostředí cílených na různé cílové skupiny), odmítnutí a vyřazení z vrstevnické skupiny).</p> <p>4. Školní faktory (např. ne vždy efektivní školní programy zaměřené na primární prevenci, nezdravé školní klima, nízké očekávání pedagogů, zaměření na výkon).</p> <p>5. Komunita, společenství, sousedské vztahy (např. nízká kvalita organizací pro mládež, ztráta ekonomických a vzdělávacích příležitostí, nedostatečná nabídka volnočasových aktivit). (Offord & Bennett, 2002; NIDA, 2003; EMCDDA, 2009; Miovský et al., 2012).</p> <p>Protektivní faktory V oblasti prevence kyberšikany lze využít modifikované klasifikace protektivních faktorů podle Ferguse a Zimmermana (2005):</p> <p>1. Individuální faktory (např. dobré copingové strategie, sociální dovednosti, emocionální stabilita, pozitivní vztah k sobě, výkonnost ve škole, odolnost vůči zátěži, flexibilita, svědomitost, přívětivost, odolnost vůči skupinovému tlaku).</p> <p>2. Rodinné faktory (podpora rodičů, soudržnost rodičů, rodičovský dohled, zdravý životní styl rodičů, kontrola, intolerance vůči rizikovému chování, jednoznačně definovaná pravidla chování a případné sankce za přestupky, pozitivní pouto mezi rodiči a dítětem, emocionální podpora, jasná pravidla a hranice, rodičovská kontrola a důslednost).</p> <p>3. Vrstevnické vztahy (dobrá vrstevnická skupina s přiměřenými zájmy a aktivitami, dobrá interpersonální komunikace, dostatek přátel, vzájemná podpora).</p> <p>4. Školní faktory (zdravé školní prostředí, dobré vztahy s učiteli, srozumitelná pravidla, včasná systematická a efektivní specifická primární prevence, participace žáků a rodičů).</p> <p>5. Komunita, společenství (např. organizace, které podporují pozitivní vývoj mládeže, sociální a ekonomické příležitosti, aktivity na bázi duchovního rozvoje). (Offord & Bennett, 2002; NIDA, 2003; EMCDDA, 2009; Miovský et al., 2012).</p>
Síť partnerů, spolupráce v komunitě, kraji	V rámci školy zajišťuje kooperaci veškerých činností souvisejících s poradenskou činností vedení školy. Ředitel školy poradenskou činností pověřil zpravidla školního metodika prevence, případně výchovného poradce, kteří následně spolupracují s dalšími pedagogickými

	<p>pracovníky. Školní metodik prevence dále spolupracuje se školním psychologem (pokud na škole působí), třídním učitelem, školským poradenským zařízením.</p> <p>Každá škola by měla mít vypracován přehled institucí, jako je např. pedagogicko-psychologická poradna, neziskové organizace, krizové centrum, speciálně pedagogické centrum, středisko výchovné péče, orgán sociálně právní ochrany dětí, Policie České republiky, zdravotnická zařízení apod., nacházejících se v daném regionu, na které se může v případě jakýchkoli problémů obrátit.</p> <p>Soupis kontaktů všech regionálních partnerů je vhodné veřejně prezentovat např. na stránkách školy, aby je mohli využít i učitelé, žáci případně rodiče.</p>
<p>Legislativní rámec (krajské plány, strategie)</p>	<p>Legislativní rámec (úroveň státu):</p> <p>Na úrovni státu se prevence rizikového chování – v našem případě kyberšikany či šikany – řídí v obecné rovině řadou strategických dokumentů, ze kterých pak vycházejí dokumenty dílčí.</p> <p>Mezi strategické dokumenty, které jsou s prevencí kyberšikany spojeny, patří zejména:</p> <p>Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,</p> <p>Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,</p> <p>Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č. j.: 21291/2010-28,</p> <p>Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních čj. MSMT-21149/2016,</p> <p>Strategie prevence kriminality 2016–2020 (definovaná ve víceletých cyklech Usnesením vlády ČR),</p> <p>Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018 (Ministerstvo školství ČR, 2013).</p> <p>Legislativní rámec (úroveň školy):</p> <p>Školy jsou povinny zajistit bezpečnost a ochranu zdraví svých žáků a zároveň vytvářet podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů. Tato povinnost je dána školským zákonem (Zákon 561/2004 Sb., 2012), konkrétně § 29, který se zaměřuje na bezpečnost a ochranu a zdraví ve školách. Školami se rozumí školy a školská zařízení.</p> <p>Strategické dokumenty školy vztahující se k prevenci rizikového chování:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vnitřní řád školského zařízení, školní řád 2. Školní preventivní strategie 3. Preventivní program školy (dříve Minimální preventivní program) 4. Krizové plány <p>Mezi dalšími dokumenty, které jsou úzce s primární prevencí na základní škole propojeny, mohou patřit např.:</p>

	<p>Program poradenských služeb ve škole – ten zahrnuje popis činností, rozdělení rolí a vymezení odpovědnosti školních poradenských pracovníků, vytvoření časového prostoru na poskytované služby, způsoby komunikace a spolupráce v rámci poradenského pracoviště i vně se specializovanými poradenskými pracovišti ve školství (pedagogicko-psychologická poradna, speciálně-pedagogické centrum, středisko výchovné péče) a s relevantními organizacemi mimo školství.</p> <p>Plán dalšího vzdělávání pedagogů – zahrnuje školení pedagogů a ve zvýšené míře pracovníka pověřeného řešením šikany (zpravidla školního metodika prevence) a třídních učitelů (zejm. v prevenci šikanování, v oblasti komunikace, řešení konfliktů, účinné preventivní strategie v praxi školy, interakce mezi učitelem a žákem).</p> <p>Preventivní a poradenské služby se v prostředí školy poskytují zejména prostřednictvím tzv. školních poradenských pracovišť, která jsou definována vyhláškou Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.</p> <p>Poradenské služby ve škole jsou obvykle zajišťovány výchovným poradcem, školním metodikem prevence, případně školním psychologem/školním speciálním pedagogem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů (Ciklová, 2014). Cílem školních poradenských pracovišť je především poradenská podpora žáků, rodičů i pedagogů.</p>
Prevence - nespecifická a specifická (všeobecná, indikovaná, selektivní)	<p>Jak předcházet kyberšikaně: Kyberšikanu lze zařadit mezi základní oblasti rizikového chování, konkrétně mezi šikanu a extrémní projevy agrese (Miovský, 2010), dle Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2013-2018 se řadí mezi interpersonální agresivní chování (MŠMT, 2013).</p> <p>Základním způsobem, jak lze předcházet kyberšikaně či minimalizovat její dopad, je především všeobecná primární prevence. Cílem primární prevence je předcházet rizikovému chování. Prevenci zaměřenou na oblast kyberšikana a dalších forem kybernetické agrese lze realizovat ve formě <i>specifické</i> i <i>nespecifické</i>. Specifickou primární prevenci lze rozdělit do 3 úrovní, na:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Prevenci všeobecnou (zasahuje celou třídu, školu apod. bez rozdílu). Sem lze zahrnout aktivity typu dlouhodobé preventivní programy, interaktivní besedy, projektové dny atd. Zároveň lze témata primární prevence zahrnout do výuky, propojit s průřezovými tématy a klíčovými kompetencemi žáka. b) Prevence selektivní (zasahuje osoby, u kterých jsou ve zvýšené míře přítomny rizikové faktory pro vznik a vývoj různých forem rizikového chování, např. děti z vyloučených lokalit, děti s poruchami chování apod.). c) Prevence indikovaná (zacílena na situace, kdy se ve třídě/škole již kyberšikana vyskytla). <p>Nespecifická prevence je pak zaměřena na rozvoj zdravého klimatu ve třídě a škole, posilování dobrých vztahů mezi dětmi apod.</p>

	<p>Jak předcházet kyberšikaně na úrovni školy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zanést do školního řádu pravidla používání ICT, intranetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v areálu školy). • Informovat žáky o netiketě a „listině práv na internetu“. O této listině by měli být informováni i rodiče nezletilých žáků, např. vyvěšením na webových stránkách škol. • Instalovat a využívat software, který v učebnách vyučujícímu umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá. (Informovat o tomto opatření žáky a systém nezneužívat!) • Být vzorem vhodného užívání moderních technologií. • Pracovat na povědomí žáků o rizikovém chování na internetu. • Definovat kompetence v rámci školy a na akcích konaných školou mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání). • Začlenit témata spojená s rizikovým chováním na internetu do výuky. • Vzdělávat pedagogy. • Podporovat pozitivní využívání technologií. <p>Jak předcházet kyberšikaně na úrovni jednotlivých pedagogů:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posilovat empatii mezi žáky. • Pracovat na klimatu třídy, školy. • Vést k úctě k druhým lidem. • Dávat žákům pozitivní zpětnou vazbu. • Vytvářet dobré vztahy mezi žáky i kolegy. • Důsledně zakročovat vůči seznatelným individuálním projevům agrese.
<p>Doporučené postupy z hlediska pedagoga - školy</p>	<p>Strategie řešení kyberšikany</p> <p><i>A. Řešení kyberšikany z pohledu oběti</i></p> <p>Před kyberútoky – ať již v podobě aktivit jednorázové kyberagrese či rozvinuté kyberšikany, neexistuje stoprocentní ochrana, dokonce ani to, že oběť přestane využívat internetové či mobilní služby, kybernetický útok nezastaví – oběť pouze „zatím neví“, že je v prostředí internetu dehonestována. Je pouze otázkou času, než se o existující situaci dozví. Podle zjištění Parrisové (Varjas et al., 2010), která prováděla výzkum zaměřený na středoškoláky, lze strategie vyrovnávání se s kyberšikanou z pohledu oběti rozdělit do dvou základních skupin, a to na reaktivní a preventivní strategie (Černá et al., 2013; Varjas et al., 2010).</p> <p>K reaktivním strategiím vyrovnávání se s kyberšikanou patří vyhýbání se (vymazání zpráv, účtu, blokování telefonních čísel, ignorování situace), přijetí (kyberšikana je vnímána jako součást života), ospravedlnění (hledání důvodů, proč není podstatné se kyberšikanou zabývat, „shazování agresora“ – je hloupý, nestojí za to apod.) a vyhledávání podpory v okolí (svěření se někomu, zapojení dalších lidí). Mezi preventivní strategie pak patřila dle názoru studentů z výzkumu Parrisové (Varjas et al., 2010) osobní promluva (snaha předejít nepochopení způsobenému on-line prostředím), zabezpečení a zvyšování povědomí o problematice (zlepšení zabezpečení účtů, omezování</p>

zveřejňovaných informací apod.), mezi další zjištění výzkumu pak ale také patřil názor studentů, že prevence kyberšikany není možná – internet podle nich poskytuje tak vysokou míru anonymity, která agresorovi nahrává, že není možné se kyberšikaně zcela vyhnout.

Vhodný postup pro oběť kyberšikany:

Jednotlivé body na sebe nemusí přesně navazovat, např. dítě může oznámit útok dospělé osobě již v prvotních fázích.

- 1. Zachovat klid** – nejednat ukvapeně.
- 2. Uchovat si důkazy** – uchovat a vystopovat veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočnickům zahájeno vyšetřování. (postup viz příloha).
- 3. Ukončit komunikaci s pachatelem** – nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
- 4. Blokovat pachatele a blokovat obsah, který rozšiřuje** – pokusit se zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
- 5. Identifikovat pachatele** (pokud to neohrozí oběť)
- 6. Oznámit útok dospělým** (učitel, rodič) – svěřit se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovit někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, Policie, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).
- 7. Nebát se vyhledat pomoc u specialistů** – kontaktovat specializované organizace, poradny případně Policii ČR.
- 8. Žádat konečný verdikt** (v případě řešení situace školou) – po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

B. Řešení kyberšikany z pohledu školy

Vzhledem k tomu, že kyberšikana je úzce propojena s tradičními formami šikany, které běžně probíhají ve škole, kyberšikana je také v prostředí školy řešena. Před samotným řešením se však škola často rozhoduje, zda se vůbec má, může či musí do řešení kyberšikany zapojit.

Mezi nejčastější argumenty proti řešení kyberšikany školou patří následující (Krejčí, 2010):

1. Pokud kyberšikana probíhá mimo budovu školy (či mimo školní akci), není to problém školy.
2. Řešení kyberšikany ve škole vyvolá negativní publicitu a odradí potenciální klienty – rodiče nově přijímaných/zapisovaných žáků.
3. Škola nemá nástroje, jak kyberšikanu řešit.
4. Nástroje, které škola používá, nefungují (např. rodiče útočníka nespolupracují).
5. Kyberšikana sama odezní, nemá tedy smysl ji v prostředí školy řešit.

Mezi nejčastější argumenty pro řešení kyberšikany školou patří následující (Krejčí, 2010)

1. Kyberšikana často doprovází jiné druhy šikany, které se dějí v prostředí školy. Škola se musí starat o své klima, musí zajistit práva dětí i zaměstnanců (např. právo na vzdělání, právo na pracovní podmínky atd.).
2. Podle počtu obětí kyberšikany či souvisejících forem kybernetické agrese s ní mají problém téměř všechny školy. Škola, která řeší problémy, jež se v jejím prostředí vyskytují, postupuje správně a zajišťuje si tak dobrou publicitu.
3. Škola může postupovat stejně jako při řešení tradiční šikany – kyberšikana s tradiční šikanou souvisí a je s ní často úzce propojena.
4. Pokud nástroje pro řešení kyberšikany nefungují, je třeba zkontrolovat problém např. s odbory sociálně-právní ochrany dětí, Policií ČR, specializovanými poradnami a řešit jej v součinnosti s nimi.
5. Pokud nebudeme kyberšikanu řešit, dáváme žákům, kteří o kyberšikaně vědí, signál, že mohou kyberšikanu páchat také a nebudou za ni potrestáni. Tímto způsobem v nich budujeme škodlivé vzorce chování, které pak mohou předávat dále.

Ačkoli můžeme diskutovat o uvedených argumentech, stanovisko Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, definované v metodických pokynech a doporučeních pro řešení rizikových komunikačních jevů ve škole a jejich prevenci, hovoří jasně:

Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví (Ministerstvo školství, 2009).

Základním úkolem pak musí být zmapování konkrétního případu, který nám pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Při řešení případů kyberšikany lze vyjít ze *Scénáře pro obyčejnou počáteční šikanu* (Kolář, 2011), nicméně vzhledem ke specifickým kyberšikany nelze jeho jednotlivé fáze vždy realizovat (např. pachatel může být anonymní, neexistují svědci). Ačkoli jsou kyberšikana a šikana zpravidla úzce propojeny – např. dítě, které je obětí tradiční šikany, se stává také obětí kyberšikany – postup řešení kyberšikany je specifický a odpovídá rozdílům mezi tradiční šikanou a kyberšikanou. Pachatel může být např. anonymní, kyberšikana může probíhat v uzavřeném prostředí, kyberšikana probíhá i mimo školu a je třeba chránit oběť i mimo školní vyučování apod. Níže nabízíme základní postupy, které můžeme při řešení kyberšikany využít (Jurková, 2010; Kopecký et al., 2015; Krejčí, 2010; Ministerstvo školství).

Co může dělat škola:

1. Podpořit oběť a zajistit její bezpečí

Mezi první kroky patří zejména zklidnění oběti (ta je často rozčilená, její reakce mohou být přehnané, v některých případech až suicidní) a

nabídnutí podpory. Zároveň je třeba zajistit, aby kyberšikana dále nepokračovala, tedy odstranit závadný obsah z internetu – např. smazat videa, která oběť ponižují, odstranit závadné fotografie, zablokovat profil pachatele atd. Toto lze provádět v součinnosti s IT odborníkem, poskytovatelem dané on-line služby, administrátory služby apod.

2. Zajistit co nejvíce důkazních materiálů

Před samotným smazáním materiálů je však nutné zajistit dostatek důkazů – pořídit si snapshoty s důkazním materiálem, stáhnout dané internetové stránky do lokálního počítače, zajistit seznam žáků, kteří se stali publikem kyberšikany (např. v rámci diskusní skupiny na sociální síti) – ideálně s odkazy na jejich profily, pokusit se identifikovat agresora (např. prostřednictvím jeho přátel).

U veřejných diskusních skupin je získání důkazních materiálů poměrně snadné, protože má do skupiny přístup každý, nicméně objevuje se velké množství případů, v kterých útočníci založili uzavřenou diskusní skupinu, do níž pozvali předem vybrané spolužáky. V rámci tohoto uzavřeného prostředí pak realizovali kyberšikany a postupně do skupiny připojovali další uživatele. V těchto situacích doporučujeme kontaktovat odbornou instituci (např. pracovníky projektu E-Bezpečí, projektu Seznam se bezpečně!, případně kriminalisty oddělení informační kriminality Policie ČR), která může pomoci důkazní materiály zajistit jinými cestami.

Důkazní materiály dále využijeme v rámci vyšetřování, při komunikaci s rodiči agresorů a rodičů oběti, v rámci rozhovorů s agresory apod. Vždy je však nutné zajistit bezpečí svědků – tj. z důkazního materiálu by nemělo být zřejmé, jak byl získán (např. v záhlaví jméno žáka, z jehož profilu byl záznam získán).

3. Incident vždy vyšetřit

Všechny případy je nutné důkladně vyšetřit – pokud nejsme schopni incident sami vyšetřit, můžeme využít podpory externích institucí. Vyšetřování zahrnuje zjištění, kde incident probíhal, jak dlouho trval, kdo se do něj zapojil, jaký dopad měl na oběť, jakými technickými prostředky lze útok zastavit apod.

4. Informovat rodiče

O incidentu je nutné informovat rodiče oběti i rodiče agresora, lze využít postupů definovaných ve scénáři řešení tradiční šikany. Poučme rodiče o tom, jaký bude postup řešení na úrovni školy, případně o tom, že daný případ kyberšikany nespadá do kompetence školy a že je možné využít např. právních služeb. V případě, že případ kyberšikany nespadá do kompetencí školy (např. útok proběhl mimo vyučování a nemá návaznost na šikanu, která probíhá ve škole), mohou rodiče např. zažalovat agresora u občanského soudu za obtěžování, úmyslné vystavování nepříjemným zážitkům, stresu apod. Lze akcentovat také nové legislativní normy – zejména nový občanský zákoník.

5. Zkonzultovat řešení s dalšími institucemi

V některých případech je vhodné postup řešení a zejména zvolené tresty konzultovat s dalšími subjekty – zřizovatelem školy, případně Českou

školní inspekci a dalšími institucemi. Česká školní inspekce ale není pověřena metodickým vedením (její kompetence jsou vymezeny školským zákonem). V řadě případů totiž škola nepostupovala správně a žákům např. navrhla sníženou známku z chování i v situacích, které prokazatelně neprobíhaly v době školní výuky ani v rámci aktivit požádaných školou.

6. Žádat konečný verdikt a informace

Po vyšetření celé situace je nutné trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (např. Policie ČR, OSPOD, pedagogicko-psychologická poradna...) a dalších subjektů (např. rodičů) (Ministerstvo školství, 2009).

7. Zvolit odpovídající opatření

Je velmi důležité, aby škola při trestání agresorů postupovala v souladu se školním řádem v kombinaci s dalšími strategickými dokumenty školy – např. krizovým plánem, minimálním preventivním programem školy apod. Při určení trestu využíváme možností nabízených ve scénáři pro řešení tradiční šikany (Kolář, 2011).

V případech méně závažných forem kyberšikany se doporučuje využívat neformálních řešení (Jurková, 2010) – např. vytvořit sadu preventivních materiálů z oblasti rizikového chování na internetu, připravit přednášku o důležitosti odpovědného používání moderních technologií atd.

8. Realizovat preventivní opatření

Aby se nežádoucí chování v budoucnu neopakovalo, je nutné zajistit preventivní opatření. Ta lze zabezpečit – např. prostřednictvím realizací projektových dnů zaměřených na prevenci, přípravou materiálů pro podporu prevence, prostřednictvím tzv. hraní rolí v rámci běžné výuky či mimo ni, posilováním dobrých vztahů mezi žáky apod.

C. Řešení kyberšikany z pohledu rodiče

Pokud rodič zjistí, že se jeho dítě stalo účastníkem kyberšikany – např. její obětí – má několik možností, jak postupovat. Předně je nutné podpořit samotnou oběť podle postupů definovaných v předcházející části práce (řešení z pohledu oběti) – tj. ukončit komunikaci, blokovat útočníka atd. Mezi další důležité kroky z pohledu rodiče patří:

1. Zajistit bezpečí a podporu dítěte

Prvním krokem je zajistit, aby se dítě v domácím prostředí cítilo bezpečně a aby mělo ve svém rodiči bezpodmínečnou podporu. Rodiče proto musí ukázat slovy a činy, že i oni chtějí dosáhnout stejného výsledku, jako jejich dítě – aby kyberšikana přestala (Jurková, 2010).

2. Vyšetřit situaci

Dalším krokem je vyšetření vzniklé situace samotným rodičem – rodič musí porozumět, co přesně se stalo, kdo byl do kyberšikany zapojen, jaká byla prvotní příčina apod. Nalezení příčiny pomůže rodiči zvolit adekvátní postup a řešení – ať již bylo jeho dítě obětí či agresorem.

3. Vyhnout se bezprostřednímu zákazu přístupu dítěte k IT

Rodič by se neměl snažit vzniklou situaci řešit zákazem přístupu dítěte

	<p>ke komunikačním technologiím, které do té chvíle používalo (např. instant messengery, sociální sítě). Tato strategie vzniklou situaci nijak neřeší, nemá ani preventivní efekt. Zákazy používání elektronických komunikačních nástrojů omezují přirozenou komunikaci dětí, které jsou zvyklé internetové služby aktivně využívat. Zákazy využívání IT nástrojů ani blokování závadného obsahu samotnou kyberšikanu neřeší.</p> <p>4. Kontaktovat školu, specializovanou instituci či přímo rodiče agresora</p> <p>Běžnou součástí procesu řešení kyberšikany je kontaktování školy, poskytovatele služby, v rámci které kyberšikana probíhá, specializované instituce či přímo rodiče agresora. Společně s nimi pak může rodič zajistit odstranění závadných materiálů, provést blokaci, promyslet postup řešení apod. V některých případech je rovněž vhodné kontaktovat Policii ČR – a to zejména tehdy, pokud je oběti vyhrožováno fyzickým napadením nebo pokud existuje podezření, že byl spáchán trestný čin.</p> <p>5. Požadovat konečný verdikt</p> <p>Stejně jako při postupech řešení z pohledu oběti a školy by měl rodič vždy požadovat konečný verdikt – jak byli potrestáni pachatelé, jaká opatření bude škola nadále realizovat ke zlepšení bezpečí svých žáků aj.</p> <p>6. Vывodit důsledky a stanovit opatření</p> <p>V případě, že se dítě stalo pachatelem kyberšikany, je nutné ho potrestat, v případě opakovaného páčání kyberšikany pak trest úměrně zvyšovat, aby si uvědomilo, že je jeho chování neakceptovatelné a opravdu závažné. Zároveň je však třeba jej pozitivně motivovat tak, aby v sobě nefixovalo nežádoucí vzorec chování (např. pokud dostane nálepkou agresor, bude se jako agresor v budoucnu chovat). Vždy je třeba být důsledný – pokud rodič postupuje nedůsledně a nevyžaduje dodržování pravidel, pachatel pochopí, že se takto může chovat i v budoucnu, protože mu kyberšikana „prošla“.</p> <p>7. Spolupracovat se školou</p> <p>I po skončení kyberšikany je vhodné nadále spolupracovat se školou, která kyberšikanu dítěte řešila, a podpořit její úsilí o zajištění bezpečnosti žáků i učitelů. Ne vždy však škola postupuje v případě kyberšikany aktivně a v některých případech dokonce situaci z různých důvodů ignoruje. V případě, že škola nechce prokazatelně kyberšikanu dítěte řešit, je možné uvažovat o přechodu dítěte na jinou školu (často je to také jediné možné řešení, zvláště v situaci, kdy se šikana ve škole stala běžnou a „normální“).</p> <p>Všechny výše uvedené postupy umožňují minimalizovat dopad incidentu na oběť, zajistit potrestání viníků a zvýšit šanci, že se incident nebude v budoucnu opakovat. Toho však lze dosáhnout pouze aktivní spoluprací školy a rodin pachatele a oběti a zejména aktivní prací s konkrétní třídou, v níž k incidentu došlo.</p>
Možnosti a limity školy, pedagoga	Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) (<i>Zákon 561/2004 Sb.</i> , 2012), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská

zařízení povinný zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Škola či školské zařízení má odpovědnost za děti a žáky v době vyučování a školních akcí, a to podle "§ 391 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce a podle Pracovního řádu pro zaměstnance škol a školních zařízení, např. čl. 2 (Vyhláška č. 263/2007 Sb., 2007) a odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním.

Ředitel školy nese také odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance dle § 101 a §102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (Zákon č. 262/2006 Sb., 2006), ve znění pozdějších předpisů.

Při stanovení kompetencí při řešení kyberšikany je třeba zjistit, zda jednání prokazatelně souvisí s činností školy (týká se žáků či zaměstnanců školy a zároveň má výrazně negativní dopad do školního prostředí nebo takové narušení intenzivně a bezprostředně hrozí).

Pokud ano:

- Škola pomůže oběti zajistit důkazy.
- Škola postupuje podle krizového plánu.
- Školský zákon nově (od 1. 9. 2017) definuje formulaci **zvlášť závažného porušení školského zákona**, kdy je ředitel školy povinen v uvedeném případě žáka střední školy vyloučit. Jde o hrubé a opakované slovní či fyzické projevy násilí na ostatních žácích, nebo také na učitelích. V případě žáků, kteří by se dopustili takového zvlášť závažného porušení školského zákona a kteří ještě plní povinnou školní docházku, oznámí ředitel školy odbor sociálně-právní ochrany dětí. Ten pak musí případ řešit. Současně je v obou případech ředitel povinný nahlásit takové chování také státnímu zastupitelství, které bude postupovat v rámci svých kompetencí.
- V závažnějších případech kyberšikany (kyberšikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu) škola kontaktuje Policii ČR a orgán sociálně-právní ochrany dětí.
- Škola informuje zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech.
- V případě řešení jednotlivých situací lze využít také metodickou pomůcku MŠMT obsahující anonymizované případy a možnosti jejich řešení (<http://www.msmt.cz/file/43418/download/>).

Pokud ne:

Škola **nemůže** udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se **nestala** během vyučování nebo v rámci akcí organizovaných a zajištěných školou, kde učitel vykonává nad žáky dohled – při kurzech, exkurzích a jiných činnostech vyplývajících ze

	<p>školních vzdělávacích programů nebo učebních dokumentů, při účasti na soutěžích, přehlídkách, popřípadě při jejich přípravě a na jiných akcích organizovaných školou nebo školským zařízením.</p> <p>To ovšem neznamená, že by škola neměla kyberšikanu řešit alespoň v následujících základních bodech:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zjistěte informace o tom, kterých tříd se případ kyberšikany týká. Ve všech zasažených třídách pak proveďte sociometrii, která může přítomnost rizikového komunikačního jevu odhalit. Dále postupujte podle zpracovaného krizového plánu. Sociometrické metody, u který je to vyžadováno, je nutné, aby prováděl proškolený odborník. • Doporučte rodičům oběti, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na Policii ČR, popř. podali žalobu k soudu. • Doporučte rodičům, aby se v případě kyberšikany svého dítěte obrátili na specializovanou instituci (Linka bezpečí, Dětské krizové centrum, PPP atd.). V závažnějších případech kyberšikany (kyberšikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu) doporučte rodičům kontaktovat Policii ČR a orgán sociálně-právní ochrany dětí. • Informujte (se souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka nezletilého) zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany. Sdělte jim, že škola trestat v tomto případě nemůže, a proto byl případ předán policii/soudu. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.
<p>Kdy, koho a v jakém případě vyrozumět (rodiče, PPP, OSPOD, Policii ČR atd.).</p>	<p>Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech (Ministerstvo školství, 2016a):</p> <p>A. Dojde-li k šikaně/kyberšikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, podle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání).</p> <p>B. Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (Zákon č. 359/1999 Sb., 2012)); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci, a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.</p> <p>C. Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná</p>

	<p>pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení policie. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyznění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.</p> <p>D. V případě závažnějšího stupně šikany/kyberšikany by měl být informován také zřizovatel školy.</p>
<p>Doporučené odkazy (internetové, literatura apod.)</p>	<p>Nejlepší je ta pomoc, která je nejbližší a může být nejrychlejší. Zkuste se obrátit na pedagogicko–psychologickou poradnu, středisko výchovné péče nebo jakéhokoli psychologa v místě bydliště. V případě, že máte pocit, že Vám nikdo nepomáhá, oslovte školské odbory orgánů místní samosprávy nebo českou školní inspekci.</p> <p>E-Bezpečí (www.e-bezpeci.cz) – projekt zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu (kyberšikana, kybergrooming, sexting, kyberstalking, sociální sítě, sociální inženýrství apod.).</p> <p>Poradna E-Bezpečí (www.napisnam.cz) – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na Internetu, jen za letošní rok řešila přes 100 případů kyberšikany, stalkingu, sextingu apod.</p> <p>Projekt E-Nebezpečí pro učitele (www.e-nebezpeci.cz) – obsahuje řadu prezentací pro učitele.</p> <p>Centrum prevence rizikové virtuální komunikace PdF UPOL (http://prvok.upol.cz) – centrum realizující řadu projektů zaměřených na rizikové chování na internetu. Centrum realizuje výzkumy zaměřené na rizikové chování spojené s internetem a mobilními telefony. V sekci „Výzkum“ jsou pravidelně zveřejňovány výsledky jednotlivých výzkumů.</p> <p>Projekt Seznam se bezpečně (www.seznamsebezpecne.cz) – projekt zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu. Na stránkách je zřízen formulář pro dotazy týkající se nejrůznějších problémů spojených s on-line prostředím.</p> <p>Linka bezpečí (www.linkabezpeci.cz) – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování apod.</p> <p>Bezpečně on-line (www.bezpecne-online.cz) – stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany.</p> <p>Dětské krizové centrum (www.ditekrize.cz) – poradenství, pomoc v krizi.</p> <p>Úřad pro ochranu osobních údajů (www.uoou.cz) – institut zaměřený na ochranu osobních údajů, poradenství apod.</p> <p>Minimalizace šikany MIŠ (www.minimalizacesikany.cz) – praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet.</p> <p>Poradna MIŠ (www.minimalizacesikany.cz/poradna) – poradna zaměřená na problémy týkající se šikany a kyberšikany.</p> <p>Projekt NNTB “Nenech to být” (www.nntb.cz) – internetový systém a mobilní aplikace bojující proti šikaně a vylučování z kolektivu na školách po celé ČR.</p> <p>Projekt Nebud’ obět’! (www.nebudobet.cz) – projekt zaměřený na rizika internetu a komunikačních technologií.</p> <p>Projekt Internetem Bezpečně (www.internetembezpecne.cz) –</p>

	<p>formou různých vzdělávacích aktivit klade za cíl zvýšit povědomí uživatelů o rizicích v internetovém prostředí.</p> <p>Společenství proti šikaně (www.sikana.org) – stránky občanského sdružení Společenství proti šikaně obsahují aktuality z oblasti šikany, související odkazy apod.</p> <p>Projekt Saferinternet.cz (www.saferinternet.cz) – projekt zaměřený na rizika internetu a komunikačních technologií.</p> <p>Další doporučené odkazy: Server Hoax.cz (www.hoax.cz) – cílem serveru je informovat uživatele internetu o poplašných, nebezpečných a zbytečných řetězových zprávách, tzv. hoaxů.</p> <p>Materiály pro podporu výuky ke stažení (E-bezpečí) – https://www.e-bezpeci.cz/index.php/component/content/article/7-o-projektu/925-materialy</p> <p>Publikace a osvětové materiály ke stažení (E-bezpečí) – https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni</p> <p>Domácí webové stránky s tematikou šikany: Internet poradna, www.internetporadna.cz Amnesty International ČR, www.amnesty.cz</p> <p>Další důležité dokumenty a odkazy on-line</p> <ul style="list-style-type: none"> • ZÁKON 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů • Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky • Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních čj. MSMT-21149/2016 • Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách (MŠMT, 2014) • Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků, č. j. MSMT-43301/2013 • Databáze všech certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence rizikového chování • Dítě v ohrožení – první pomoc pro pedagogy a vychovatele
Přílohy	<p>Příloha č. 1 – Legislativní rámec</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Školský zákon (zákon 561/2004 Sb.) ○ Trestní zákoník (zákon 40/2009 Sb.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Trestné činy proti svobodě <ul style="list-style-type: none"> • § 175 Vydírání • § 176 Omezování svobody vyznání ▪ Trestné činy proti právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství <ul style="list-style-type: none"> • § 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv • § 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí

	<ul style="list-style-type: none"> • § 184 Pomluva ▪ Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti <ul style="list-style-type: none"> • § 191 Šíření pornografie • § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií • § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie • § 193b Navazování nedovolených kontaktů s dítětem ▪ Trestné činy proti rodině a dětem <ul style="list-style-type: none"> • § 201 Ohrožování výchovy dítěte • § 202 Svádění k pohlavnímu styku ▪ Trestné činy proti majetku <ul style="list-style-type: none"> • § 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací • § 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat • § 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti ▪ Trestné činy obecně ohrožující <ul style="list-style-type: none"> • § 287 Šíření toxikomanie ▪ Trestné činy narušující soužití lidí <ul style="list-style-type: none"> • § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci • § 353 Nebezpečné vyhrožování • § 354 Nebezpečné pronásledování • § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob • § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod ○ Občanský zákoník (zákon 89/2012 Sb.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Oddíl 6 Osobnost člověka ▪ Hlava III, Díl 1 Náhrada majetkové a nemajetkové újmy ○ Zákon o elektronických komunikacích (127/2005 Sb.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ § 67 Identifikace zlomyslných nebo obtěžujících volání ▪ § 93 Zneužití elektronické adresy odesílatele ○ Zákon o ochraně osobních údajů (101/2000 Sb.) <ul style="list-style-type: none"> ▪ § 9 – § 11 Citlivé údaje ▪ § 44, odst. 2, písmeno c ▪ § 44a, odst. 3
	<p>Příloha č. 2 – Doporučené znění textů ve školním řádu pro problematiku šikanování (Převzato z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních čj. MSMT-21149/2016)</p> <p>Text, týkající se oblasti prevence, bezpečného prostředí, rizikového chování atd. se může objevit prakticky ve všech kapitolách:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců ve škole a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů s pedagogickými pracovníky • Provoz a vnitřní režim školy • Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí (velmi dobře popsáno v publikaci: Miovský, M. a kol. (2012). Návrh doporučené struktury MPP prevence rizikového chování pro ZŠ (3. kapitola). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK)

- Podmínky zacházení s majetkem školy nebo školského zařízení ze strany žáků
- Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků
- Podmínky zajištění ochrany žáků před rizikovým chováním a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí

Pro prevenci a řešení šikanování doporučujeme využít dvě z uvedených kapitol a pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků (klasifikační řád).

1. Práva a povinnosti žáků a zákonných zástupců

Do této kapitoly je možné rozvést stávající či přidat zcela nové body zmiňující práva žáků. Příklady konkrétního textu:

- Vyjadřovat svobodně svůj názor ve všech věcech, které se ho týkají; tento názor má být vyjádřen adekvátní formou, přičemž tomuto musí být věnována patřičná pozornost.
- Doporučení: Specifikovat zde konkrétní osoby podle reálií školy, k nimž lze své názory směřovat – např. třídní učitel, školní metodik prevence, školní psycholog aj.
- Být ochráněn před fyzickým nebo psychickým násilím a nedbalým zacházením.
- Doporučení: Uvést i opačný pohled, tj. nikdo nemá právo druhému žádným způsobem ubližovat.
- Požádat o pomoc nebo radu kohokoli z pracovníků školy – pokud se žák cítí v jakékoli nepohodě nebo má nějaké trápení.
- Doporučení: Současně zmínit povinnost pracovníků školy věnovat tomu vždy náležitou pozornost.
- Do povinností žáků lze zakomponovat plnění pravidel používání informačních komunikačních technologií, internetu a mobilních telefonů (během vyučování, o přestávkách, v areálu školy). Zapomenout se nesmí i na stanovení postihů při nedodržování těchto pravidel.

2. Podmínky zajištění ochrany žáků před rizikovým chováním a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí

Do kapitoly je možné přesně konkretizovat pojem šikana, vč. postoje školy. Např.:

- Projevy šikanování mezi žáky, tj. fyzické násilí, omezování osobní svobody, ponižování, zneužívání informačních technologií k znevažování důstojnosti apod., kterých by se dopouštěl kdokoli vůči komukoli (žáci i dospělí), jsou v prostorách školy a při všech školních akcích a aktivitách přísně zakázány a jsou považovány za vážný přestupek proti školnímu řádu.

Doporučení: Zároveň informovat o tom, že v případě takovýchto projevů chování postupuje škola podle daného školního programu proti šikanování (nebo dle vnitřních strategických dokumentů).

Vždy je svolávána výchovná komise, jsou informováni zákonní zástupci

a podle platných zákonů má škola ohlašovací povinnost vůči některým dalším institucím (jako je např. orgán sociálně-právní ochrany dítěte, Policie ČR apod.)

3. Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků (klasifikační řád)

V pravidlech pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků (coby součásti školního řádu) je možné specifikovat, za co, tj. za jaké druhy nesprávného, netolerovaného či nepřijatelného chování uděluje škola příslušná výchovná opatření. Výčet může být velmi konkrétní nebo obecnější. Doporučuje se co nejkonkrétnější popis.

Doporučení: Je lépe si nechat prostor pro rozhodování o výchovných opatřeních v konkrétních případech.

Příklad znění:

Za hrubé porušení školního řádu jsou považovány projevy šikanování, tj. cílené a opakované ubližující agresivní útoky. Stejně tak sem mohou patřit i mírné formy psychického útlaku, které byly již dříve prokázány a znovu se opakují.

O konkrétním výchovném opatření rozhoduje ředitel školy po projednání ve výchovné komisi a pedagogické radě. V úvahu připadá napomenutí, důtka třídního učitele (případně učitele odborného výcviku na střední škole, středním odborném učilišti), důtka ředitele školy, příp. podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy.